

KISS GYULA 80

I.

Budapest, 1944. június.11.

Liszt Ferenc-díjas zongora művész-tanár, professzor emeritus (Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem (kamarazenei tanszék), főiskolai tanár (Nyugat Magyarországi Egyetem Szombathely), Berzsenyi Dániel Főiskola (zongora tantárgy szakfelelős) és a Weiner Leó zeneművészeti szakgimnázium (zongoratanár).

1967-ben Kadosa Pál professzor tanítványaként kitüntetéssel művész-tanári diplomát szerzett. 1972-ben Liszt Ferenc díjat kapott. 1966-ban a Magyar Rádió által először megrendezett országos zongoraversenynek első helyezettje, majd a nemzetközi Liszt-Bartók zongoraverseny díjnyertese. 1967 évtől, a hazai és nemzetközi zenei élet és nemzetközi versenyek szereplőjeként több mint 2500 fellépése volt, Európa összes fővárosában, nagyvárosaiban rendszeres meghívottja volt a koncerteknek. Több évtizedes előadóművészi tevékenységének legkiemelkedőbb állomásai: Budapesti Zenei hetek nyitókoncertjének szólistája, New York (Carnegie Hall), Athéni fesztivál, Prágai Tavasz, Japán, Szingapúr. Ausztrália, (Sydney-i Operaház) a Ferencsik János, Lehel György és Kóródi András vezényelte vezető Magyar Szimfonikus zenekarokkal.

Az említett vendégszereplések sikerei után 1974 és 1989 között több alkalommal turnézott Ausztrália és Japán nagyvárosaiban. 1985–1989 között Tokióban, a Mushasino Zeneakadémián, majd 1999–2003 között Dél-Koreában volt vendégprofesszor, a Yeungnam Egyetemen.

2000–2005 között minden évben koncertezett Japán, és Dél-Korea nagyvárosaiban, valamint több CD, és DVD felvételt is készített. 2007-től újabb két éves vendégprofesszori meghívásnak tett eleget Dél-Koreában, 2010-től zsűri-elnöke az évente, immár 11. alkalommal Tokióban megrendezett, „Kiss Gyula Nemzetközi Zongoraversenynek.” A hazai oktatói és előadóművészi munkája mellett továbbra is rendszeresen tart mesteriskolát egyetemi tanárok és hallgatók részére a Távols Keleten.

Hazaérkezése után ismét rendszeres résztvevője a hazai koncertéletnek, a vidéki nagyvárosokon kívül rendszeresen fellépett a Budapesti Kongresszusi Központban, valamint a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen, többek között a Magyar Virtuózok, Szenthelyi Miklós, Perényi Miklós, Kovács János, Onczay Csaba, Németh Géza, Perényi Eszter, Szabadi Vilmos közreműködésével. Pályafutása során több mint 10 nagylemezt, CD-t, számos rádió és TV-felvételt készített, emellett verseny győztes tanítványok is fémjelzik művészi és oktatói munkásságát. A Magyar Zenei Előadóművészek Társaságának elnökségi tagja, a Japán-Magyar baráti társaság tiszteletbeli tagja. A koreai Klavier-Society, – zongoratanárok társaságának örökös elnök-professzora, a PFL japán zongoraművész-szövetség tiszteletbeli szakértő-professzora. 2014 óta a Nyugat-Magyarországi Egyetem, 2017 óta az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Emeritus Professzora.

(Forrás: Weiner Leó Katolikus Zeneiskola és Zenei Szakgimnázium)

II.

KISS GYULA KLÁRI NÉNI¹

MÁTHÉ MIKLÓSNÉ
(1900–1985)

zongora- és módszertan tanár, gyakorlati tanítás vezető (LFZF)
(Nagygyörgy Sándor felvétele)

Szinte hihetetlen, hogy már tíz éve nincs közöttünk sugárzóan vibráló kedves lénye. Jomagam éppen csak elkezdtem többéves tanári munkámat Tokióban, amelyhez elutazásom előtti (akkor még nem sejtett) utolsó találkozásunkkor még számtalan jótanácsot kaptam Tőle „útra valóként”. Emlékszem mennyire megrázott hirtelen halálhíre, és elkésérített az is, hogy a távolság miatt a végső búcsúztatásán sem tudtam részt venni. Talán ezért is éreztem külön megtiszteltetésnek, hogy a világban élő számtalan volt tanítványa közül most én emlékezhetek meg róla néhány szóval. Nem is sejtettem, hogy ez ennyire nehéz, miután a hosszú évek során, mialatt Klári néni tanítványai lehettünk, megszámlálhatatlan emlékekkel lettünk gazdagabbak mindnyájan, hiszen életünk talán legfogékonyabb szakaszában egész további sorsunknak, pályánknak meghatározója, irányítója és kialakítója volt, akkor úgy hittük, hogy energiái kifogyhatatlanok, hiszen bármikor, bármilyen problémánkkal a nap akármelyik órájában az otthonában is kész volt az azonnali segítségre. Különben is, hogyan

¹ Parlando 1995/5-6.

lehetne pár szóval emlékezni valakire, aki valóban egyszeri és megismételhetetlen „intézménye” volt a magyar zenepedagógiának, illetve a magyar zenei életnek. Olyan VALAKI, akinek a hiányát máig fájdalmasan érezzük, mi, akik a Tőle kapott tudást próbáljuk részben a pódiumon, részben a katedrán a mai, illetve a jövő nemzedéknek átmenteni. Talán ez a pontos kifejezés, hiszen utánozni sajnos úgyszólván hiábavaló próbálkozás lenne. Olyan titkok tudója és birtokosa volt, amivel csak születni lehet, és benne az volt a különleges, hogy a tévedhetetlen szakmai rátermettsége nemes emberi karakterrel párosult. (Istenem, de csúnya kifejezés ez a szakmai, hiszen Nála nem zongoraórák, hanem időhatárok nélküli zenedélutánok voltak.) Azt hiszem, nem véletlenül lett annyi nagyszerű művész és kiváló pedagógus a hosszú évtizedes munkássága alatt, hiszen minden tanítványát, a tehetségétől függetlenül saját édes gyermekeként óvta, nevelte, irányította, akár keményen dorgálta, de nagyon szerette! És talán ez lehet a kulcsszó, a szeretet. A kultúra, a hivatás (nem foglalkozás), az emberek és mindenekfelett a zene iránti olthatatlan szeretete. Attól tartok, a mai helyzetben, a mostani, a kultúrát, és ezen belül a zenét egyre inkább a perifériára kényszerítő világban rettentő rosszul érezné magát. Vagy talán éppen azért lett ilyen a világ, mert a hozzá hasonló, igazán nagy és meghatározó egyéniségek sorra itt hagynak bennünket?

Én most éppen azt a korú generációt tanítom, amilyen én voltam akkor, amikor Klári néninél tanultam. Ennek sajnos már jó pár évtizede, de még ma is a tanítás közben szinte naponta próbálom visszaidézni, hogy mit is mondott, hogyan is magyarázta, mutatta, és talán nem is mindig „tisztán” énekelve segítette, szinte szuggerálta egy-egy probléma megoldását. Miért nem figyeltem oda akkor még jobban, miért is nem sikerült még többet ellesni Tőle?

Nagyon sokáig úgy hittem, hogy nem volt irigye, ellensége, de ma már úgy gondolom, hogy aki ennyivel többet tudott a kortársainál, aki ilyen kimagasló kvalitású muzsikus és ember volt, sokkal több hivatalos elismerést érdemelt volna. Egyvalamiben azonban biztos vagyok, hogy tanítványainak népes serege nemcsak mindig szeretettel őrzi emlékét, de megpróbál az ő szellemében, a Tőle kapott máig ható tudásból merítve tenni valamit azért, hogy a magyar zenekultúra megőrizhesse az Ő általa is kivívott megbecsült rangját a világban.

III.

KISS GYULA HANGFELVÉTELEIBŐL

E-dúr szonáta: I. Adagio (2:23)

E-dúr szonáta: II. Allegro (2:38)

E-dúr szonáta: III. Largo (1:20)

E-dúr szonáta: IV. Allegro (2:24)

D-dúr szonáta: I. (Adagio) (3:25)
(Händel)

G-moll szonáta, No. 10: I. [tempójelzés nélkül] (5:11)

G-moll szonáta, No. 10: IV. Allegro commodo (2:36)
(Tartini)

© 1979 HUNGAROTON RECORDS LTD.

Quartet in G minor for Piano, Violin, Viola and Cello K.478: II. Andante (7:56)

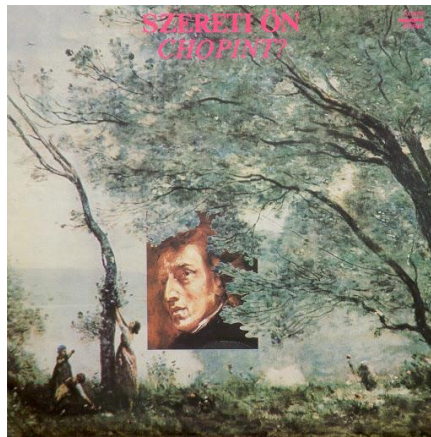
Quartet in E flat major for Piano, Violin, Viola and Cello K.493: II. Larghetto (10:03)

© 1990 HUNGAROTON RECORDS LTD.

Kiss Gyula: Beethoven - Liszt Symphony No 5 I. (8:39)

Beethoven: Concerto in G major No. 4, III. movement (10:56)

Beethoven: G-dúr zongoraverseny No. 4, III. tétel
Kiss Gyula (zongora), Magyar Állami Hangverseny Zenekar,
vezényel: Kobayashi Ken-ichiro
(Budapest, Liszt Ferenc Zeneakadémia, Nagyterem)

Mazurka, g-moll Op. 67, No.2 (8:33)

Keringő, Desz-dúr Op. 64, No. 1 (Perckeringő) (2:15)

Polonéz, Asz-dúr Op. 53 (7:31)

© 1976 HUNGAROTON RECORDS LTD.

Költői és áhítatos harmóniák - No. 7 Temetés (1849) S. 173-7 R 14-7 (11:30)

© 1966 HUNGAROTON RECORDS LTD.

Piano Sonata in B minor (32:46)

Piano Concerto No. 2 in A major (22:39)

© 1968 HUNGAROTON RECORDS LTD.

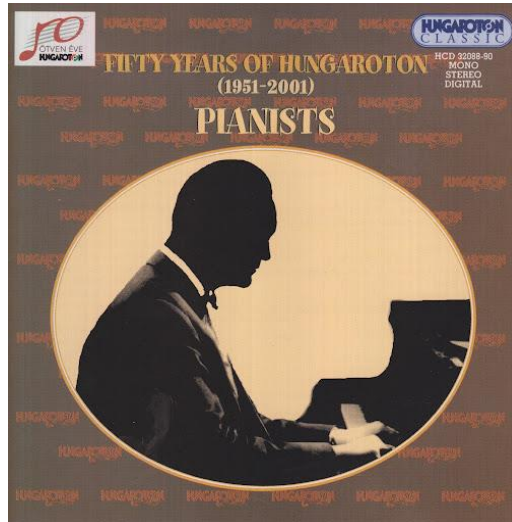
Concerto No. 1 in E flat major for Piano and Orchestra S. 124. R. 455 - Quasi adagio (5:04)

Concerto No. 1 in E flat major for Piano and Orchestra S. 124. R. 455 - Allegretto vivace -... (4:01)

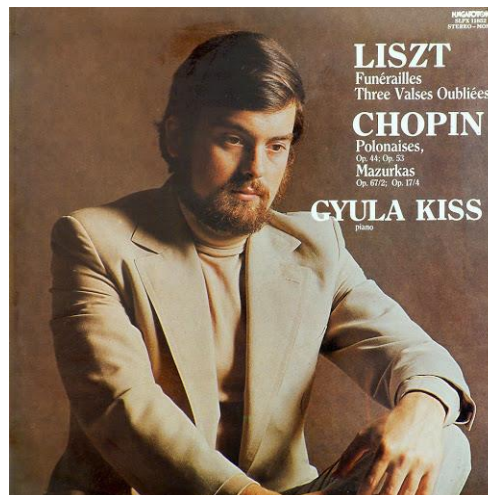
Concerto No. 1 in E flat major for Piano and Orchestra S. 124. R. 455 - Allegro maestoso. Tempo... (5:23)

Totentanz - Paraphrase on Dies irae for Piano and Orchestra S. 126, R. 457 (16:50)

© 1997 HUNGAROTON RECORDS LTD.

[Valse oubilee No. 1 S.215:1 \(3:05\)](#)
© 2001 HUNGAROTON RECORDS LTD.

[Három elfelejtett keringő R. 37 No. 1 \(2:56\)](#)

[Három elfelejtett keringő R. 37 No. 2 \(7:40\)](#)

[Polonéz Asz-dúr Op. 53 \(7:29\)](#)

[Kiss Gyula - Chopin Polonaises op.53 \(7:18\)](#)

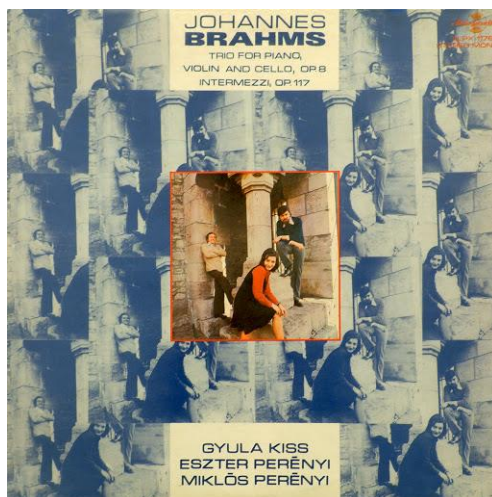
[Kiss Gyula - Chopin mazurkas op 17 \(4:29\)](#)

[Kiss Gyula - Chopin mazurkas op.67 \(2:14\)](#)

[Polonéz fisz-moll Op. 44 \(10:48\)](#)

© 1976 HUNGAROTON RECORDS LTD.

[Gyula Kiss - Cesar Franck: Prelude, Fugue & Variation Op.18 \(5:23\)](#)

Gyula Kiss, Eszter Perényi, Miklós Perényi - Brahms B major Trio op.8 (7:15)

Trio for Piano, Violin and Cello in B major, Op. 8 II. 2nd version (1891) I. Allegro con brio (13:24)

Trio for Piano, Violin and Cello in B major, Op. 8 II. 2nd version (1891) III. Adagio (6:46)

© 1975 HUNGAROTON RECORDS LTD.

Gyula Kiss - Brahms intermezzo, op.117 No.1 (4:46)

Dvořák: Piano Trio No.4 in E minor Op.90, 'Dumky' (31:10)

Dvořák: e-moll 'Dumky' Trió, Op.90 No.4

Szenthelyi Miklós (hegedű); Faludi Judit (cselló); Kiss Gyula (zongora)

(Budapest, Liszt Ferenc Zeneakadémia Nagyterem, 2009)

TELJES LEJÁTSZÁSI LISTA MEGTEKINTÉSE (13 felvétel)

© 1995 HUNGAROTON RECORDS LTD.

[Sonata No. 1 for Violin and Piano I. Vivace \(3:18\)](#)

[Sonata No. 1 for Violin and Piano II. Vivace \(3:04\)](#)

[Sonata No. 1 for Violin and Piano III. Adagio \(7:32\)](#)

[Sonata No. 1 for Violin and Piano IV. Allegro vivace \(3:31\)](#)

© 1999 HUNGAROTON RECORDS LTD.

IV. KONCERTFILMEK

[Gyula Kiss 70th Birthday Concert at the Concert Hall of Franz Liszt Academy of Music \(part 1\) \(55:00\)](#)

Kiss Gyula zongoraművész ünnepi hangversenye 70. születésnapja alkalmából a Liszt Ferenc Zeneakadémia Nagytermében (első rész) (2014)

Robert Schumann: Arabeszk Op.18

Franz Schubert: B-dúr Trió

Szabadi Vilmos (hegedű); Faludi Judit (gordonka); Kiss Gyula (zongora)

Schumann: Abendlied Op. 85 No. 12 (3:49)

Schumann: Abendlied Op. 85 No. 12
Kiss Gergely (cselló); Kiss Gyula (zongora)
(Tokió, 2015.03.22.)

Gyula Kiss - Liszt: Dante Sonata HQ part1 (1987) (8:00)

Gyula Kiss - Liszt: Dante Sonata HQ part 2 (9:11)

V.

**BESZÁMOLÓK KISS GYULA PÁLYAKEZDÉSKORI
KONCERTJEIRŐL**

FERENCSIK JÁNOS HANGVERSENYE AZ ERKEL SZÍNHÁZBAN²

AZ ÁLLAMI HANGVERSENYZENEKAR Bartók és Kodály műveivel nyitotta mega Zenei Hetek gazdagnak ígérkező koncertsorozatát. Közreműködött Kiss Gyula zongoraművész.

Kodály: Concerto-ját viszonylag ritkán hallhatjuk – méltányosnak látszott tehát, hogy e megható részletszépségekben gazdag alkotással vegye kezdetét az ünnepi est. FerencsikJános értő és érző lélekkel nyúlt a – számos vonatkozásban problematikus – műhöz és ennek köszönhetően eleven zene élményében lehetett részünk.

A feladat igen nehéz és bonyolult, tekintettel a kodályi hangszerelés áttört egyszerűségére, vokális ihletettségre, amely helyenként már-már az aszkézis határait súrolja, lemondván a hangszerekben rejlő hatáslehetőségekről. Való igaz persze, hogy a hangszerelés önmagában véve nem tartozik a zene legfontosabb elemei közé (ha oda tartoznék, akkor Rimszkij-Korszakov és Ravel lenne a legnagyobb zeneszerző!), viszont az is igaz, hogy háttérbe szorítása megnehezíti a közönség befogadó tevékenységét.

A zenekar Ferencsik János vezetésével mindezt ösztönszerűen pótolta, játékában a mű magyaros fogantatású melódia-anyaga természetesen lélegzett.

² Magyar Nemzet, 1969/225. szám

BARTÓK: III. ZONGORAVERSENYÉT már harmadszor hallottuk Kiss Gyulától és ez a harmadik előadás az előbbiekhöz képest jelentős fejlődésnek mondható. Mindenekelőtt örömmel kell üdvözlünk azt a tényt, hogy Kiss Gyulazongorahangja nagyobb lett, s zengő anyagával betölti az Erkel-színház hatalmas termét. Akik az ő fejlődését követték, emlékezhetnek rá, hogy régebben a zenekar gyakran elfedte hangszerét – ezúttal viszont érezhető tudatossággal törekedett e hiány kiküszöbölésére. Hangjának csengése azonban nem sokat változott, főként, mivel e nagy hangerőt nem mindig természetesen állítja elő. Egyéniségének, született szuggesztivitásának köszönhetően produkciójával nagy hatást ér el, de ez a hatás nem mindig marad meg a mű szolgálatában, azaz jelentéskörén belül, hanem igen gyakran téved külsőségekbe. Egyszerűbben megfogalmazva: némileg nélkülözi az egyszerűséget, úgy véli, hogy minden pillanatban ki kell találnia valami érdekes és újszerű hatást keltő eszközt. Utóbbi törekvést vehettük észre a lassú tétel koráljánál, míg viszont ugyane tétel zsongó középrésze, különösen a zongora pontszerű effektusa, kitűnően sikerült. Hatásos és technikai tekintetben is kimunkált interpretációban részesült a harmadik tétel. Mondanunk sem kell, hogy mind e kifogások mit sem változtatnak azon a mély meggyőződésen, hogy Kiss Gyula minden ízében rátermett, kivételes tehetségű művész, aki előtt nagy jövő áll.

Bartók: Zene húros hangszerekre, ütőkre és cselesztára című művét az ünnepi hangverseny előadóművészeti csúcspontjának tekinthetjük. Ha talán az első tétel nagyerejű kulminációs csúcspontja nem is valósult meg teljes mértékben, annál nagyobb örömmel hallgattuk a második tétel remek ritmikus megoldásait, nem is beszélve a harmadik tételről, melynek többretű és összetett zenei anyaga Ferencsik János keze alatt sziklaszilárd és szuggesztív egységbe kovácsolódott.

ÚGY ÉREZZÜK, hogy ez a hangverseny méltó módon reprezentálta a Budapesti Zenei Hetek megnyitásának ünnepi eseményét

Pernye András

1971. ÉVI BUDAPESTI ZENEI HETEK³

A FILHARMÓNIAI TÁRSASÁG ZENEKARA a Zeneakadémián adott hangversenyt, közreműködött Kiss Gyula zongoraművész. Az est második felében SárközyIstván Concerto grossoját játszotta. A Concerto grossomai formáját két évvel ezelőtt nyerte el – tematikus anyaga és alapkonceptiója viszont 1943–44-ben jött létre. Úgy tetszik, ez a kettősség nyomtalanul eltűnt és feloldódott a mű végső egységében. Stilárisan neobarokknak mondható, ám ez a meghatározás csak félig fedi az igazságot. Lényegileg a bartóki úton továbbhaladó zenekari versenymű, melynek szövete a leggondosabban kidolgozott, gazdag és virtuóz polifon szólamvezetés végeredményeként alakul ki, a belsőfejlesztésenergiája működteti a zene folyamatát. A neobarokk kompozícióban gyakran megfigyelhető, hogy a régi zene egyenletesen lüktető ritmusát mintegy öltözetként akasztják rá a zenei anyagra és ezáltal felemás érzése támad a hallgatónak. Sárközy művében a témaanyag már első megjelenésekor magában rejti saját kifejlődésének minden lehetőségét és ez töretlenül válik valósággá. Természetes energiák hajtják az első tétel anyagát, szinte magától gurul a zene a virtuózán kezelt szólamok kerekein. A lassú tétel hangja és hangulata tudatosan kapcsolódik Bartók Zene húros, ütőhangszerekre és cselesztára című alkotásának első tételéhez. A zárótétel – a befejezés előtti pillanatokban – nosztalgikusan csendíti meg a fúgaforma valóságos, klasszikus tisztaságát, majd a korábbi témaanyag kitisztult variánsai zárják le Sárközy ízig-vérig zenei szerkesztésű és komoly alkotását.

KISS GYULA játszotta ugyan a műsor első részében Mozart c-moll zongoraversenyét. Előadását alapos felkészültség, komolyság és Kiss Gyulaközismert tehetsége jellemezte. Különösen az első tétel indulásában volt megfigyelhető gondosan kialakított, szép és csengő zongorahangja, amely könnyedén és szárnyason ütött át a zenekari hangzáson. Sokan és sokszor kárhoztatták Kiss Gyulát, amiért néha önkényesen nyúl a remekművekhez – ilyesféle önkényeskedésnek ezúttal nyoma sem volt: minden hangja szervesen illeszkedett az együttes hangzásképhez. Az utolsó tétel kissé visszafogottnak hatott, de ettől eltekintve, mindenkinek sok öröme tellett a kitűnő művész mindvégig biztos és mélyen zenei előadásában. A különben kitűnő Filharmóniai Zenekar ezúttal némileg kedvetlenül játszott. Csupán Debussy Ibériacímű

³ Magyar Nemzet, 1971/ 247. szám

szimfonikus szvitjének néhány részletében jutott közös nevezőre Kórody András karmesterrel. Ám „Az éjszaka illatai” és „Az ünnepnap reggele” című második és harmadik tétele egészében véve szép és hatásos előadásban részesült.

A MAGYAR ÁLLAMI HANGVERSENYZENEKAR BEETHOVEN ESTJE
MARTONVÁSÁRON (1973. aug. 19.)⁴

A Tudományos Akadémia Martonvásári Kutatóintézetének Parkjában megrendezett második Beethovenhangversenyen Lukács Ervin karnagy, Kiss Gyula zongoraművész és az Állami Hangversenyzenekarműködött közre. Az est műsorán a Coriolan-nyitány, a c-moll zongoraverseny és a Hetedik szimfónia szerepelt. A hangverseny két zenekari száma szabatosan megfogalmazott, gondosan megmunkált, zenei és technikai vonatkozásban korrekten megvalósított előadásban hangzott el. Kivált a művek emocionális jellegű részeinek megformálása hatott ebben a tolmácsolásban szuggesztíven s kelthetett a hallgatóságban örvendetes művészi élményt. A nyitánynak drámai részletei, valamint a szimfónia szélső tételeinek dionüszoszi máмора és szilajsága azonban nem érte el a zenélésnek azt a dinamizmusát, amelyet ez a muzsika megkívánhatna. Lehet, hogy a koncentráció fokozott szenvedélyessége hiányzott a karmester irányításából s a zenekar játékából. De lehet, hogy a természeti szépségeiben legszebb és legvonzóbb szabadtéri létesítményünk máig megoldatlan akusztikai viszonyai okozhatták a dinamikus előadásmódnak potenciálisan meglevő, de a közönség részére aktualizálódni nem tudó voltát. Szerencsésebb hangzási körülmények között szólalhatott meg a zenekari est versenyműszáma, a c-moll zongoraverseny. Ez talán azzal magyarázható, hogy a kompozíció zenei szövete – szemben az előbbi két alkotással – viszonylagosan egységesebb, végtelenségtől és szélsőségtől mentesebb. De szerepe lehetett ebben a zongora telt hangzásnak, valamint a pódiumon elfoglalt kedvező helyének is. Kiss Gyula a mű mindhárom tételét rokonszenves elmélyültséggel szólaltatta meg. A dallamok megmintázása, a zenei anyag megformálása mindvégig természetes szervességgel történt, a játék technikai problémáinak realizálása s ezen belül a virtuóz részek bravúros megoldása mindenkor a zenei mondanivaló céljait és szándékait szolgálta s ehhez igazodott az előadóművész

⁴ Országos Filharmónia Műsorfüzet, 1973/ 33. szám

hangszerhangjának sok színe és árnyalata is. Az első tételben a két pillértéma kifejezésbeli kontrasztjának szinte dialektikus megmutatása, a második tételben a muzsikálás vallomásos mélysége s egyben – a hangverseny helyéhez illően – a természet békés nyugalmanak szuggesztív megidézése, a harmadik tételben pedig a derűsen vidám zene inkább szellemes, mint humoros momentumainak érzékeltetése volt kiváltképpen sikeres és meggyőző. Ebben a műsorszámban Lukács Ervin gondosan és biztosan irányító keze alatt az Állami Hangversenyzenekar is sok színnel, lendülettel s hallható és látható kedvvel játszotta a versenymű zenekari szólamait.

KISS GYULA ZONGORAESTJE (1975. febr. 11.)⁵

A Zongorabérlet című sorozat keretében megrendezett hangversenyén Kiss Gyulahárom zongoraszonátát játszott: Beethoven „holdvilág” melléknevet viselő, cisz-mollban komponált szonátáját, valamint a zeneszerzőnek ebben a műfajban utolsó, c-mollban írt szonátáját s végül Lisztegyetlen, h-moll hangnemű zongoraszonátáját. A Mondschein-szonáta első tételének megszólaltatásában kivált a lírikus mondanivaló színes és meghitt tolmácsolása, második tételében a széprajzú melodika finom előadói megmintázása volt értékes. A harmadik tétel zenéjének szenvedélyes viharzása ezzel szemben ez alkalommal a megszokottnál valamivel kevesebb erővel nyilatkozott meg, mintha a zongoraművészjátékára itt a következő műsorszám roppant feladatára való eszmélés mindenben indokolt súlya vetett volna valamilyen árnyékot. A szonáta így nem csupán műsorbeli helye révén vált a zongoraest megindító számává.

A nagy feladatra való vélhető eszmélkedés meg is teremtette gyümölcsét: a második műsorszámnak, a C-moll szonátának már az indítása is koncentrált drámaisággal valósult meg s az interpretációnak ez az imponáló intenzitása a tétel végéig töretlenül érvényesült. A szonáta második tétele a népdal keresetlen hangját idéző témának variációs kibontása. Zenéje a változatok egymást követő sorában fokozatosan foszlik széjjel, mint felhő az égen s merül el a világmindenség végtelenségében: túl jón és rosszon, feszültségen és feloldáson, igenlésen és tagadáson, művészi formán és kifejezésen. Mindennek teljesen

⁵ Országos Filharmónia Műsorfüzet, 1975/13. szám

adekvát érzékeltetéséhez bizonyára az emberi élet sok évtizedes, sűrített élmény anyaga szükséges: a zongoraművész mindvégig kitűnő teljesítményét is mintha csupán ennek az anyagnak ma még érthetően nem teljes volta árnyalta volna néhol halványabbra.

A hangverseny legkiemelkedőbb számát vitathatatlanul Liszt h-moll szonátájának pompás előadása jelentette. Ebben a műsorszámban Kiss Gyulaelőadóművészetének minden értéke megmutatkozott: színes hangszerhangja, igényes dallammintázó képessége, sokféleképpen differenciált dinamikai készsége s nem utolsósorban bravúrosan virtuóz játéktechnikája. Liszt szonátájának kitűnő megszólaltatásával kapcsolatban külön is meg kell emlékezni a nagyméretű alkotás érzékletes és plasztikus előadói megformálásáról, amely meggyőzően világította meg a komponistának a hatalmas zenei anyag művészi elrendezésére irányuló szinte emberfeletti architektonikus akaratát.

Szekeres Kálmán írásai

BUDAPEST HANGVERSENYTRMEIBEN⁶

KISS GYULA zongoraestjének első felét Mozart, a másodikat Schubert muzsikájának szentelte. Mozart c-moll fantáziája és e hangnemű szonátája egyszerre látott napvilágot, és a köztudatban is összefüggő műpárosként szerepel. Kívánatos lett volna, ha a két kompozíciót a zongoraművész is egyvégtében szólaltatja meg. Míg a fantázia rezignált költészetét megkapó érzékenységgel idézte fel Kiss Gyula, a szonáta démoni szenvedélyével adósunk maradt. Kiválóan formálta meg ezzel szemben a „török indulós” A-dúr szonátát. A hangverseny tetőpontja, emlékezetes mozzanata – sőt, bátran mondhatjuk: Kiss Gyula eddigi pályafutásának kiemelkedő csúcsa! – Schubert B-dúrszófiájának megszólaltatása volt. A zongoraművésznem első ízben keltette életre ezt a hatalmas remekművet, és már korábban is tanújelét adta mind annak, hogy a darab hangszeres megoldásának szuverén birtokában van, mind pedig annak, hogy rendkívül közel áll hozzá ez a muzsika. Most viszont elérkezett az

⁶ Magyar Nemzet, 1984/289. szám

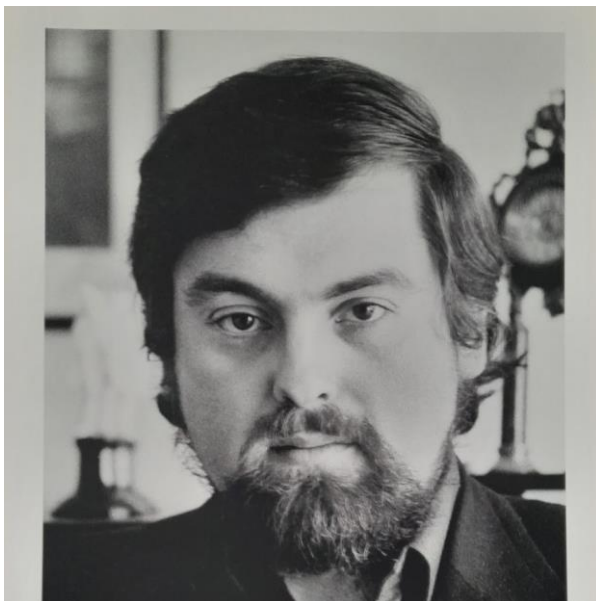
idő, amikor hangszerét szívhez szóló éneklésre bírva, az élettől fiatalon búcsúzó Schubert minden fájdalmát, minden tűnődő mosolyát és minden könnyes álmát fel tudja idézni. Már az első tétel indítása felért egy életművel! Tiszta és bensőséges muzsikálása, sokszínű, élő zongorahangja puritán és nemes formálással társult.

Pándi Marianne

ÉLETKÉPEK

Szalay Zoltán felvétele (1965)

Kiss Gyula és Madarász Zsolt rádiós szerkesztő-műsorvezető a Lemezelő c. műsor felvételén
(mediaklikk.hu)